

SOFIJA LUNDBERJ

Hrast je i dalje tu

Prevela sa švedskog
Marija Popović

 Laguna

Naslov originala

Sofia Lundberg

OCK EKEN STÅR DÄR ÄN

Copyright © Sofia Lundberg 2019

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Dagmar. Moju lepu, dobru mamu.

1

Prolazi minut, sekundi su predugi da bi se mogli izračunati. Vetar kovitla lišće ogromne krošnje drveta, šušti. Neki listovi napuštaju svoj oslonac, odlaze visoko u vazduh pa onda padaju na zemlju i pridružuju se crvenožutom mrtvom prekrivaču koji je do malopre bio živ. More u pozadini huči najjače što može. Vetar se probija kroz odeću, uvlači se u kožu i dopire do unutrašnjosti duše. Hladno je. Ledeno. Usamljeno. Ni konji ne žele da izađu na čistinu, stoje uza zid zaklonjeni od vetra malo dalje na livadi. S vremena na vreme frknu tako da se oblaćici tople vodene pare pojave u vazduhu, rastvore i nestanu.

Esterine cipele su mokre nakon duge šetnje. Koža je oštra, valovito izobličena po ivici i to sve više izjeda gornji deo cipele. Čarapa je kruta i vlažna. Ester mrda nožnim prstima. Veliki prsti na nogama okrenuti su u jednu stranu, a ostali prsti zajedno na drugu. Mali prsti. Bori se neprekidno da ih bar malo pomeri, ali ne uspeva. Misli su bar nakratko skrenule u drugom pravcu. Koliko dugo ne zna tačno, možda samo nekoliko trenutaka. Ovim subotama vreme tako sporo prolazi. Ovim unakaženim danima kada je i dalje mama, da, jeste, ali bez deteta o kome se brine.

Klupa je hladna i tvrda. Zadnjica trne i vlaga se uvlači u farmerke. Ostaje, ipak, i dalje tu, naslonjena na stablo iza sebe, umotana u veliki vuneni šal oko vrata. Šal prekriva bradu, usta i vrh nosa. Oblaci jedre, ona ih posmatra, vidi kako se niži sloj kreće brže od gornjeg. Vidi kako oblici dolaze i odlaze. Jedna ptica u letu ulazi u njeno vidno polje, raširenih krila i lebdeći na vetru. Klata se pomalo, ali se ipak drži uspravno. Ne može da vidi koja je vrsta ptice. Sivosmeđa je, s velikim, širokim i bodljikavim krilima. Možda je neka ptica grabljivica, orao? Možda traga za livadskom voluharicom? Premešta pogled na požutelu travu koja je i dalje bujna i uspravna i uporno podseća na leto koje je nedavno prošlo.

Esterino telo zadrhta pri pomisli na brutalnost prilikom lova. Na voluharicu koja tiho i mirno njuška po uveloj travi, a zatim biva zgrabljena za vrat, usmrćena i pojedena.

Sada se već toliko smrzava da drhti. Vreme je da se ponovo krene kući. Ustaje. Po običaju, pre nego što krene pomiluje hrast i srce koje je urezano u stablo. Tri slova su tu. Jedno E, njeno slovo, a pored jedno A koje se naslanja na njega. Ispod je još jedno A, malo. Prati konture slova kažiprstom. Zatim spušta ruku.

Livada deluje beskrajna dok ide preko nje, sasvim sama. Korak po korak, nogu pred nogu po uskoj blatnjavoj stazi. Sve dalje od hrasta i klupe. Nema nijednog deteta da trči ispred nje i maše rukama. Nijednog nesrećno ogrebanog kolena. Nikoga ko se okliznuo i zanoveta. Nema smaknutih čarapa koje treba da se nameste. Nema preumornih nogu koje ne mogu više da idu. Nema nijedne ispružene ruke ka njoj i nikoga ko moli da se nosi.

Samo tišina. Ispred i iza nje. I iznad nje, gde ona velika ptica i dalje lebdi na vetru. Esterine ruke mlitavo vise, ramena su blago podignuta. Diše i ima dosta vremena da zabeleži svaki udisaj posebno. Ona uopšte ne žuri kući. Niko je tamo ne čeka.

Uspomene jedne izgubljene porodice

Čitala sam da je lakše podneti smrtni slučaj nego razvod. Možda zvuči čudno. Ali u razvodu uvek postoji jedno ako i jedno ali. Smrtni slučaj je definitivn. I retko nečija greška. Razvod je više kao inficirani apsces koji nikad ne može da se zaleči. Polako se puni i eksplodira s vremena na vreme prilikom nagomilanog očaja.

Da li bi bilo lakše da je neko od nas umro?

Neko od nas. Kako uopšte mogu tako da razmišljam? Deluje egoistički. Adrijan nikada ne sme da umre. Ni Aleks. Ako je neko trebalo da umre, to sam onda ja. Ja sam ta koja je rasturila porodicu. Ja sam uništila Adrijanovo detinjstvo i napravila od njega dete bez korena koje je primorano da menja dom svake sedmice.

Pisaću više, svakog dana. Možda će mi to pomoći da se osećam bolje. Da razumem. Ovde mogu da pišem šta želim, ovde nema misli koje su zabranjene. Ovo je moja verzija onoga šta se dogodilo. Samo moja. To su moje misli i imam pravo da razmišljam o njima. Niko neće pronaći ovu beležnicu, niko je neće pročitati.

Tako sam umorna. Od svih starih iskustava, strahova i osećanja koja postavljaju filter na sve što vidim i čujem. Na sve o čemu razmišljam. Zbog čega je nemoguće da čovek ostane neutralan.

Želim ipak da pokušam, da pokušam da razumem kako je ovo moglo da se desi. Kako je moguće da je sve bilo pogrešno. Kada je bilo toliko toga dobrog.

Sećam se našeg venčanja. Jednog fantastičnog i veličanstvenog venčanja. Bilo je savršeno. Bilo je baš onako kako smo i želeli da bude. Onako kako je on želeo da bude. Bila sam srećna i ponosna zbog toga. Uvek sam se osećala vrlo jakom kada je i on zadovoljan.

Volela sam pripreme. Svi sati sa Verom, mojom najboljom prijateljicom. Sećam se dobro kako smo pronašle moju venčanicu.

Vera je obilazila butike, gledala jednu po jednu venčanicu, sve romantične, sa nežnom čipkom i paperjastim suknjama. Vrtela sam glavom znajući da to nije ono što želim. Išle smo od butika do butika i skoro da sam bila na putu da odustanem.

Ali na kraju smo ugledale jednu. Lepu, od debele sjajne svile. Klasičnu. Kremastobelu. Dugih rukava i sa dugmićima na leđima. Čim sam je ugledala, shvatila sam da je to ono što hoću.

„Aleksu će se svideti. Ovu želim.“

„Lepo ti stoji. Ali veoma je kruta. Tako kruta, tako elegantna. Najvažnije je valjda da se tebi dopada, ne Aleksu. Možeš da probaš i neke druge? Mora da bude slična tebi.“

Vera je bila uporna, bila sam skoro ljuta na nju, iziritirana. Bila sam sigurna da je to haljina koju želim. Ekskluzivna, elegantna i luksuzna. Sve ono što je Aleks visoko vrednovao. A i meni je lepo stajala, osećala sam se jakom. Okrenula sam se ukруг.

„To sam ja. Aleks, zapravo, shvata ko sam ja, pomogao mi je da se, konačno, usudim da budem ono što jesam.“

Vera se vratila nekoliko koraka unazad, nagla glavu i posmatrala me na trenutak.

„Da, možda. Veoma si lepa, normalno je da treba da uzmeš ovu ako ti se dopada. A kosa? Trebalo bi da je pustiš, tvoja kosa je tako lepa, tako bujna i talasasta. Možda da staviš i neki cvet u nju? Divlje cveće. Tako će se razbiti krutost.“

Nasmejala sam se.

„Ti nisi normalna, da stavim maslačke u kosu? Pa nisam valjda hipik? Imaćemo crkveno venčanje, kosa treba da bude podignuta. Ovako...” Uzela sam časopis i pokazala joj par slika na kojima su mlade sa lepim frizurama.

„Mislila sam samo...”

Vera je začutala.

Možda je već tada shvatila? Možda je videla nešto što ja nisam mogla da vidim? Pitaću je jednog dana.

Rezervisala sam haljinu i napustile smo butik. Vera me uhvatila ispod ruke. U kafiću smo popile po kapučino. Kikotale smo se, razgovarale, maštale. Tada nisam jela slatkiše, skoro ništa nisam jela, bilo je važno održati dobru liniju do venčanja. Bilo je važno da sve bude savršeno.

„Sećaš li se da si kad smo bile mlađe uvek govorila da želiš da se venčaš bosa? Na jednoj steni s pogledom na more, s vetrom u kosi i suncem uperenim u lice. Sećaš li se?”

Vera se nasmešila na to sećanje, a ja sam vrtela glavom, nisam htela da priznam.

„Eh, nisam ja to nikada rekla. To si verovatno ti želela. A ovo želimo Aleks i ja.”

Zamislite da se i dalje veoma dobro sećam svakog detalja toga dana. Poslepodneva sa svojom deverušom, svojom najboljom prijateljicom. Tada sam vrcala od sreće pred venčanjem.

Dijamanti su već blistali na mojoj ruci. Nisam mogla da prestanem da pipam verenički prsten sa čitavim nizom lepih kamenčića. Njega sam dobila u trenutku kad me zaprosio. Na kolenima sa dugim ljubavnim objašnjenjem zapisanim na papiru, sasvim detaljno isplaniranim. Zbog mene. Kako je moguće da sam bila tako srećna? Ja koja sam se uvek osećala usamljeno. Više nije bilo tako. Neko me je stvarno želeo. Shvatio je, shvatio je šta mogu i ko sam ja.

Napravila sam kolut unapred od sreće, na plaži gde me je zaprosio. Kada sam došla kući, stavila sam dugački veo od toalet-papira u kosu. Šalili smo se, glasno sam pevala. Puno smo maštali o našem venčanju. Smejali smo se i voleli.

Dok smo se vozili autom do restorana nešto kasnije te iste večeri, ispričao mi je da je u crkvi već sve zakazano. Poznavao me je tako dobro da je znao u kojoj bih crkvi najviše volela da se venčam. Datum je bio dogovoren. Sve je bilo ugovoreno. Počeo je da piše i listu sa zvanicama, dovršili smo je zajedno. Bili smo ushićeni zbog planiranja i maštanja.

Da samo mogu da se vratim u to vreme i doživim dan venčanja ponovo. Muzika, prijatelji, sreća, ljubav.

Optimizam.

Sećam se prvog susreta na bočnom ulazu u crkvu. Ruku koje su se pružale ka meni i uhvatile me u zagrljaj. Haljina je bila baš onakva kakvoj se on nadao. Kosa skupljena u najlepšoj frizuri. Sjajna i ravna, predstavljala je u celini umetničko delo sa ukosnicama koje su bile pri vrhu, sa svetlucavim perlama umetnutim među uvijene lokne.

Zavrteo me je. Zadovoljno je klimnuo glavom. Osećala sam se tako lepo. Ispravila sam se, ponosno. Nije bilo nikakve sumnje u meni, osećala sam samo olakšanje zbog toga što sam pronašla ljubav. Zbog toga što ću se konačno udati. Za njega.

Uzeli smo jedno drugo za ruke u predvorju crkve dok su iznad nas zvonila zvona. Držali smo se čvrsto. Njegova ruka je bila topla i velika. Sigurna. Pogled koji mi je uputio bio je pun ljubavi i divljenja.

Kada je počeo svadbeni marš, zajedno smo prošli dugačkom kamenom stazom susrećući se usput sa svim pogledima uprtim u nas.

Lagano, sa osmehom, krenusmo dalje. Ka našoj budućnosti.

2

Napolju je mrak kada Ester ustaje iz kreveta i šunja se po kuhinji, umotana u mekanu kućnu haljinu od flisa. Zeva i trlja oči. Na klupi je modla za pečenje galeta na okruglom metalnom poslužavniku. Tu su i činija i mikser. Sve lepo pripremljeno još prethodne večeri. Iznosi jaja, maslac, mleko, brašno i prašak za pecivo. Muti testo i dodaje trunku vanilin-šećera. Secka jagode i jednu bananu na sitne komade i stavlja ih u činiju.

Sto je takođe pripremljen i postavljen, stavila je najlepši porcelan koji ima. Na Adrijanovom mestu stoji šolja sa zlatnim tekstom. *I love you*, stoji na njoj. A na dnu: *more than all the stars*. Tako mu obično govori. Budila ga je mnogo puta usred noći kada je vedro. Iznosila ga je u naručju da bi mu pokazala zvezdano nebo.

„Pogledaj kako je sve veliko“, govorila mu je, „pogledaj koliko gore ima zvezda. Volim te više od svega toga, više od svega što se nalazi u svemiru.“

Da li će ikada shvatiti koliko ga voli? Verovatno neće. Pali sveće na stolu. Sveće u svećnjaku koje je Adrijan napravio u vrtiću, stare tegle od džema ukrašene perlama i svetlucavim ukrasima. Ima ih dosta i sve su tu.

„Mimi, je l' sad jutro?“ Adrijan ulazi u kuhinju. Vuče sa sobom ćebe i čvrsto drži među ispod ruke. Uvek je zove mimi kada je umoran, mama mimi. Ona se smeši i podiže ga u naručje. On uvlači lice u njen vrat.

„Uskoro“, šapuće. „Uskoro će sunce. Pogledaj, tamo u daljini se crveni, iznad onih krošnji drveća.“

Adrijan posmatra preko njenog ramena i vidi modlu za pečenje galeta. Ukoči se i raširi oči.

„Galete!“, uzvikuje veselo.

„Luksuzni doručak“, smeši se Ester i stavlja ga na pod. Otežao je, oseća po leđima. Uskoro neće više ni moći da ga nosi.

Sipa jedan decilitar smese u modlu. Šišti i po kuhinji se polako širi sladjunjav miris. Adrijan stoji uz frižider i vuče vrata zamrzivača.

„Sladoled“, reče odlučno.

„Ne, ne za doručak“, reče Ester i zatvori vrata stopalom. Uzima njegov tanjir sa stola i ubacuje jednu toplu galetu. Zatim stavlja pakovanje jogurta pored njega. „Uzmi umesto toga malo jogurta. Isto je ukusan.“

Ester sipa sve više i više smese i krišom gleda u sat. Imaju još jedan sat pa moraju da krenu. Svake druge srede ustaje ranije da ne bi bilo mnogo stresno. Sve mora da bude savršeno svake druge srede ujutru. Ništa ne sme da bude pogrešno kada treba da se razdvoje.

Adrijan željno jede. Ona spušta još jednu galetu na njegov tanjir, otvara zamrzivač i vadi kutiju sa sladoledom.

„Možda jednu malu kuglu“, reče ona i namignu. Adrijan poskoči u stolici.

„Sladoled za doručak, baš super“, nasmeja se on.

„Nemoj da kažeš tati“, nasmeši se Ester i stavi prst na usta.

Šetaju do vrtića. Ester se vuče. Ne žure, imaju vremena da stanu i pogledaju voz. Adrijan zna tačno kako funkcioniše, priča

joj, razgovaraju o konektorima i šinama. Ona sluša, postavlja pitanja. On zna da odgovori na sve, ona se čudi koliko jedno dete može da nauči, samo ako ga nešto interesuje.

Stižu baš za okupljanje. Deca i vaspitači već sede u krugu na podu. Ester se izvinjava. Grli Adrijana, ali on ne želi, odlazi od nje i pridružuje se grupi. Maše joj radosno.

„Vidimo se sledeće sedmice“, reče on, glasno i ravnodušno.

Ester je izašla u hodnik i stavila torbu na Adrijanovo mesto. Torba na točkiće sa svim stvarima koje su potrebne kod tate. Meda, čebe, jedna dodatna jakna. Teniski reket i patike. Sve ono što šalju jedno drugom, što nemaju duplo.

Poslednje što je videla pre nego što je otišla jeste Adrijan koji se valja po podu. Penje se po nogama vaspitačice Maje. Ona ne prestaje da peva deci, ne dozvoljava da je neko ometa u poslu. Podiže ga strpljivo u krilo i mirno ga tapše po leđima.

Maja koja viđa Adrijana više nego ona sama, viđa ga svakog dana. Svake sedmice.

Ester se ujede jako za obraz i rastrese misli, ubod ljubomore tako boli. Žuri ka vozu i poslu držeći čvrsto torbu sa računom. Zaustavlja prazninu tako što lista u glavi šta sve ima da odradi tog dana.

3

Svaka druga subota ponovo, prazan i slobodan dan. Jedna suza napusti Esterino oko dok šeta pored vode. Tečnost lepo svetluca na njenom obrazu, ali bol koji izaziva suze ne mogu nikakvi sunčevi zraci da izleče niti da ulepšaju. Briše obraze pletenom rukavicom, jako, razdire tugu od koje je sada baš umorna. Zbog koje se budi noćima. Zbog koje su joj se pojavile vreće ispod očiju te više i ne želi ni sa kim da se druži vikendom, iako sada ima sve vreme ovoga sveta.

Mnogo voli petak. Ne zato što je to poslednji radni dan u nedelji, nego zato što tada može da plače. Bez straha za sutrašnji dan, poglede i pitanja kolega. Petkom može sve da ostavi po strani i dopusti da joj oči pocrvene, a obrazi postanu crvenkasti. Sve se to uvek smiri tokom vikenda.

Predivo u rukavicama žulja joj kožu, ali bol joj prija. Nekim danima poželi da završi s tim, sa životom. Guglala je metode samoubistva isto toliko puta koliko je istraživala i o strahu i panici.

Zna tačno šta će da uradi onog dana kad više ne bude mogla da izdrži. Obesiće se tada za hrast. Zavezaće jedan debeo kanap za jednu granu i odgurnuće klupu tako da može slobodno da

padne. Retko ko nailazi tuda, tako da će moći na miru da umre. Oslobođena tuge i bola. Oslobođena čežnje.

Nešto je preseče u stomaku. Ko će onda brinuti o Adrijanu? Ko će onda bezuslovno voleti svaki njegov sitni milimetar? Potrebna mu je. Mora izdržati.

Sve su te misli koje joj se vrzmaju po glavi pogrešne, zna ona to. Potisne ih, ali se ipak vrate.

Vazduh je hladan i čist. Sunce obasjava more u nijansama koje se prave kada lagani vetar projuri preko površine. Drveće uz obalu sada je sasvim žuto, jesen brzo prolazi. Približava se livadi. Visokoj smeđoj travi. Ogromnom hrastu koji je najudaljeniji, najbliže vodi. Neko je na jednoj grani čvrsto zavezao kanap. Ali kanap nije tu da bi se neko obesio, već je igračka. Ljuljaška. Skroz dole je čvor i komad daske. Deca stave noge na komad daske, čvrsto se odgurnu i stojeći se ljuljaju napred-nazad. Adrijan voli tu ljuljašku. Vrišti od smeha kada ona gurne njegovo malo telo i vidi kako nestaje i ponovo se vraća. Smeši se i skoro da može da ga vidi pred sobom, kako se vrti s glavom savijenom unazad tako da duga kosa izgleda kao lepeza. Tuga je obuzima kada se seti da nije sada s njom.

Ponovo udisaji. Čuje ih tako jasno dok udiše i izdiše vazduh. Tako su teški, kao da je vazduh od olova.

Sunce sija iz tačno istog pravca, ka klupi i hrastovom stablu. I dalje greje. Ester prelazi rukom preko hrapave kore drveta. Preko jednog E i dva A, prati konture srca. To nije jedino srce. Malo nagore postoji još jedno, jedno izduženo srce sa dva graciozna R, okrenuta jedno prema drugom kao da bi trebalo da se spoje u monogram. Ne vidi se baš dobro, nova zelenkasta sjajna kora preti da pojede crtež koji je neko nekada urezao.

Pravi krug oko stabla. Na drugoj strani, na delu hrasta koji je okrenut ka malom zalivu ptica, postoji još jedno srce. Seća

se toga, ali ne može da se seti gde je niti šta je u njemu bilo. Prelazi rukom preko hrapave kore, traži pogledom, ali na kraju odustaje. Možda nije bilo urezano dovoljno dobro. Možda su ga godine pojele. Pojele ljubav.

Seda na klupu, zatvara oči i dopušta da joj sunčevi zraci greju lice. Sve je tako mirno. Sve je tako tiho.

Uspomene jedne izgubljene porodice

Nikad neću zaboraviti dan kad smo se prvi put sreli. Bio je prolećni dan, prvi pravi topao dan. Imala sam crvenu usku suknju i bledunjave noge. Tada sam bila neukrotiva, radosna. Puna nade i snova o budućnosti. Bilo je to zanimljivo vreme. Ali i tužno, pošto se san o ljubavi za kojom sam oduvek tragala nekako uvek rasturao na komade.

Došao je u školu da bi predavao. Bili smo puni iščekivanja. Čitav buljuk nas koji maštamo o umetnosti. Tu je bio i on, mladi umetnik koji je već mogao da živi od svoje kreativnosti. Primećivalo se da je to voleo, ogledao se u našem divljenju, upijao ga.

Bio je jednostavno obučen. Crne farmerke, sivoplava košulja. Tamna kosa, kratko ošišana. Sećam se da me je odmah zapazio, gledali smo jedno drugo.

Aleksander Lav. Šalio se da je tek ošišao svoju lavovsku grivu, ali da snaga nije otišla s njom zato što snagu nosi u sebi. Tako je i bilo, odisao je energijom, imao je sjaj u očima koji je očarao čitav razred.

Nisam čula mnogo toga što je govorio, bila sam zauzeta praćenjem njegovih pokreta. Pokazivao je kako radi s računarom, kako unosi podatke u svoje skice i pretvara ih u besprekorno delo

uz pomoć Fotošopa. Tad je to bio nov program. Nama nepoznat, a on ga je smatrao budućnošću. Vrteli smo se na stolicama i gledali u prste pocrnele od uglja. Preplašeni od tehnike kojom još nismo vladali.

Ostao je još malo posle predavanja, gledao je radoznalo naše mape. Najviše se zadržao kod mene, rekao je da imam poseban talenat. Nešto živo zbog čega se moje skice ističu. To me učinilo srećnom.

Onda je otišao, a sa njim i onaj lepi pogled.

Možda bi bilo najbolje da se nije ponovo pojavio na jesen. Ja sam već krenula na smer za budućeg profesora, već sam digla ruke od umetničkih planova. Prvo me nije prepoznao, sudarili smo se na hodniku univerziteta i njegova ruka je dodirnula moju. Zastala sam, rekla zdravo, ali on je samo nastavio dalje.

U jednom trenutku se okrenuo i vratio nazad.

„Da li si htela nešto?“, pitao je.

Samo sam klimnula glavom, ništa nisam rekla. Videlo se da je pod stresom. Lutao je pogledom, krišom gledao na sat.

„Izgleda sam se izgubio. Treba da idem u kabinet za vežbe, kako da dođem do tamo?“

Pokazao mi je papir koji je držao u ruci.

„To je u drugoj zgradi, pokazaću ti.“

Njegovi pokreti su na neki način delovali tako poznati, njegov miris.

„Nas dvoje smo se videli proletos“, rekoh.

„Srećem dosta ljudi kada držim predavanja.“ Slegnuo je ramenima.

„U Sulhemu, ne ovde na univerzitetu. Bila sam tamo na jednom umetničkom kursu proletos. I ja slikam, mada ne podjednako dobro kao i ti, samo...“

Zastao je i krišom pogledao beležnicu koju sam držala u ruci.

„Sećam se. Ti si ona sa cvećem, tvoja mapa je čitava bila u cveću“, rekao je i pokazao neurednu skicu jednog suncokreta koju sam nacrtala na koricama knjige.

Klimnula sam glavom.

„Pa šta radiš ovde, Suncokrete? Zar ne bi trebalo da budeš umetnik?“

Suncokret, zvučalo mi je veoma slatko što me je tako nazvao. Nikada ranije nisam imala nadimak. Uvek samo moje grubo, dugo ime Ester.

Pre nego što smo se razišli, rekao je da bi želeo da me nacрта. I nije bilo nikakvog pitanja. Savio se i iscepio komad korica moje beležnice. Uzeo je samo onaj deo sa cvetom. A zatim je zapisao moj broj telefona.

„Moram da imam suncokret, inače neću znati čiji je broj“, objasnio je i namignuo. Nije pitao kako se zovem.

Otišao je u kabinet za vežbe kod nove grupe studenata pune iščekivanja. Ja sam ostala tako stojeći sa pocepanom beležnicom i srcem koje treperi. Hteo je da me nacрта. I to je činio, mnogo puta. Moj Aleks.

Od tog dana sam bila sigurna.

4

Tišinu prekida jato ptica koje poleću sa krošnje hrasta. Ester otvara oči, uplašena iznenadnim šuškanjem među granama. Nekoliko listova lagano se spušta ka zemlji.

Neko je dole kod vode. Ester škilji da bi bolje videla. Neko mršav, povijenih leđa. Žena duge, bujne sede kose skupljene u konjski rep. Baca nešto preko vode. Ester ustaje i prilazi par koraka bliže, pažljivo hoda po kamenim pločama.

Mrvice hleba prvo ispunjavaju vazduh, pa zatim padaju ka grupici divljih pataka koje se halapljivo bacaju na njih. Stara dama ima punu plastičnu kesu i neprekidno šakom vadi nove mrvice.

„Aha. Klupa je konačno slobodna“, reče ne okrećući se.

Ester zastaje. Smeši se neodlučno.

„Da. I ti obično tamo sediš?“, upita.

Žena se okrenu, nasmeši se i pruži Ester plastičnu kesu.

„Da, lepo je tamo. Evo ti, uzmi i bacaj. Opušta.“

Opušta? Bacanje mrvica u vodu? Ester deluje kao da želi nešto da pita, ne shvata. Žena lagano protrese kesu i pruži je njoj.

„Opušta kad se baca, bilo šta. Zamisli da je to nešto čega bi rado volela da se rešiš, pa ćeš da vidiš kako je lep osećaj.“

Njeno lice se ozari osmehom. Koža je naborana oko očiju, duboke bore od smejanja. Obrazi imaju oštre brazde. Koža

je bleđa, izgleda skoro providna. Zelene vene sijaju po slepo-očnicama. Oči su male i upale u debele kese od kože. Lepo svetlucaju. Kao da sija sama sreća koja se nalazi unutar njih. Uzima punu šaku mrvica i pruža ih Ester.

„Otvori šaku“, reče.

Ester je poslušala. Dobija mrvice i parčiće hleba, jedan deo skliznu i pade na zemlju. Patke napuštaju vodu, prilaze im sve bliže. Ne plaše se, gladne su, u potrazi za nečim slatkim što nigde drugde ne mogu da pronađu. Ester baci, zamahnu rukom, mrvice se razleteše visoko u vazduhu. Stara dama ima pravo, lep je osećaj. Pruža ruku ka kesi, uzima još mrvica i baca još jednom. Patke se oko nje svađaju oko mrvica, udaraju kljunovima tako jako da ih čuje.

„Onog tamo zovem Rinaldo“, reče žena i pokaza na najvećeg mužjaka.

„Lepo ime, neobično.“

Žena skinu tanku pletenu rukavicu, ispruži голу ruku, klimnu glavom i pozdravi se sa Ester. Ženina ruka je hladna, a koža gruba.

„Zovem se Rut“, reče. „Videla sam te da sediš gore ispod hrasta, mnogo puta.“

„Ja tebe nikada nisam videla.“

„Ne, nisam htela da te uznemiravam. Mnogo si plakala.“

Ester se trgnu.

„Ali sad je valjda vreme da prestaneš da plačeš, zar ne? Tvoje oči izgledaju kao čuťice“, nastavi Rut i klimnu glavom.

„Zašto tako kažeš?“, reče, zapanjena zbog nametljive tvrdnje.

Ester stavi ruku na jedno oko i pređe preko njega. Rut možda ima pravo. Kada se nasmeje, toliko joj se oči skupe da teško može nešto da vidi. Oči kao čuťice.

Rut izvrće kesu i poslednje mrvice padaju na zemlju. Neke patke prilaze i počinju da kljucaju, toliko su blizu da skoro da dotiču njene cipele. Gužva kesu i trpa je u džep, a zatim ponovo navlači pletene rukavice.

„Postaje hladno, zar ne?“, reče Rut smešeći se i zadrhta od zime. Ignoriše Esterino pitanje.

Ester se okrenu i polako pođe nazad ka hrastu. Mahnu rukom iznad glave.

„Da, malo, ali je i dalje toplo ispod hrasta, sunce sija i u zavetrini je. Doviđenja, drago mi je što smo se srele“, reče.

Ester ponovo seda na klupu i vadi beležnicu. Prošlo je mnogo dana bez Adrijana. Svaki dan ima svoju crticu na unutrašnjoj strani korica. Pune su crtica ispisanih crnim i plavim mastilom, četiri prave i jedna uspravna. Grupe će za pet dana ispuniti celu stranu, sad već ima preko tri stotine crtica. Uskoro će morati da pređe na zadnju unutrašnju stranu korica.

Piše često, uvek je pisala, o svemu čega može da se seti. Jednu ili dve reči. Nekoliko rečenica. Duge priče. Varira. Sada piše samo o starim uspomena. Pokušava sama sebi da razjasni stvari, da se seti šta je tačno bilo, bez preterivanja. Da razume šta se stvarno desilo. Ali to je muka, sve je tako suptilno. Ono što je bilo loše nikada nije bilo sasvim jasno, ni njoj ni drugima. Ali izgleda da ga je ipak bilo? Ponekad pomisli da će poludeti, posebno kada joj naiđu misli o smrti. Bilo bi tako lepo kad bi mogla da zaspi. Da samo sklopi oči i da se nikad više ne probudi.

Ali ko će onda voleti Adrijana kao što ga ona voli? Ona mora da živi, ne može da ga napusti. Ne sada. Posebno ne sad u ovoj situaciji.

Prešla je vrhovima prstiju preko crtica. Toliko je izgubljenih dana. Dana kada se on smejavao, trčao, prepričavao stvari, naučio nešto novo, pao i udario se i kada mu je bio potreban zagrljaj i poljubac. Dana kada ona nije s njim. Da li će joj ikada oprostiti?

Tuga je prerasla u grumen koji stanuje u njoj. Grumen koji izvlači svu radost. A nalazi se baš dole ispod grla, u grudima i jako je pritiska iznutra. Kao stalno podsećanje na ono što

je učinila. Ono što drugi preziru i na to gledaju kao na nešto jednostavno, egocentrično.

Žene su najgore. One su te koje razblažuju strah svojim nepromišljenim komentarima koji seku kao noževi, uvek uručeni uz male osmehe s puno razumevanja i iskošenih glava.

Kakav je osećaj biti mama pola radnog vremena? Nije naporno?

Ester oslanja glavu na stablo hrasta i okreće lice ka jesenjem suncu koje zalazi. Beležnica je još u džepu, i dalje bez ijedne nove ispisane reči. Sama je na livadi. Izgleda da je Rut već otišla kući, ne vidi je više dole kod obale, a patke su otplivale dalje.

Društvo joj prave samo ptice, ali njihova pesma je svakom nedeljom sve slabija zbog toga što ptice selice odlaze. Ptice stanarice i ptice selice. Roditelji koji su tu i koji nisu tu. Deca koja su tu i koja nisu. Zadrhta pri pomisli na to.

Sumrak se lagano spušta, sunce nestaje iza šume i hladnoća joj se uvlači u telo. Ima dosta do kuće pa će poslednji deo šetnje biti po mraku. U stanu će biti ugašena svetla, biće prazan i tih. Vrata Adrijanove sobe će kao i uvek biti zatvorena da ne bi bilo previše bolno što nije tu. Sve je ostalo baš onako kako je bilo kad je otišao, puno igračaka na podu i nerasporemljen krevet. Da bi uvek delovalo kao da je kod kuće, kao da je tu.

Odjednom joj žmarci prođu telom. Napraviće zemičke tako da zamrzivač bude pun kad Adrijan ponovo dođe kući. Slatke ukusne zemičke sa dosta krema od badema. Tako da mogu da uživaju i zajedno da smišljaju priče. Samo još nekoliko dana, a onda će vreme opet brzo da prođe.

Koraci do kuće su sve brži. Ona uopšte nije mama pola radnog vremena. Sve vreme je tu, svakog sekunda u životu. Tako je od onog trenutka kada je začet. Ona je od onih mama koje prave zemičke svom detetu subotom uveče.

5

Padala je kiša i bare po šljunkovitom putu pune su vode. Ester se trudi da ih izbegne koliko može, ali cipele su mokre i blatnjave. Sredina je dana, ali ipak se oseća da će sunce uskoro zaći. Sunce je odmah iznad drveća, bori se s tankim slojem sivobelih oblaka. Trenuci kod hrasta ubuduće će biti kraći. Možda to i nije loše sada kad je hladno i bliži se decembar.

Telefon zvoni u njenom džepu, čitavo jutro zvoni, ali ona nije imala snage da se javi. Sada se predomislila, zastaje i posmatra vodu dok se istovremeno javlja na telefon. Mračno je, hladno.

„Zdravo, mama“, reče.

„Konačno sam te dobila. Uplašila sam se da se nešto desilo.“
Esterina mama zvuči potreseno.

„Ne, zašto bi se nešto desilo? Izvini, bila sam zauzeta.“

„Ne radiš valjda čitav vikend sad kad Adrijan nije tu? Misli na zdravlje. Treba i da izađeš i da ti bude lepo.“

„Jesi li htela nešto posebno?“

„Pitam se šta planirate za Božić. Dolazite li svi zajedno?“

„Da, dolazimo. Već sam ti rekla.“

„Baš se radujem. Biće mi drago da vas vidim, Aleksa, Adrijana i tebe. Da vam malo ugađam.“

„Ne, mama. Aleks ne dolazi. Zašto tako govoriš? Mi smo sada razvedeni, ti znaš za to.“

„Mislila sam samo...“

„Prestani da tako razmišljaš. Adrijan i ja dolazimo. Nas dvoje dolazimo. Moram sada da prekinem, ne mogu više da pričam.“

Prekida iako mama i dalje nešto govori, stavlja telefon u džep. Ide stazom brzim korakom, naporno diše, a obrazi se nadimaju od krvi koja je jurnula u lice. Nosi debelo vuneno ćebe ispod ruke. Kapa je skroz spuštена preko čela, oko vrata i brade je obmotala topli šal. Oči su joj pocrvene, kao i obično svake druge subote. Otok se uvlači i u glavu, oseća vrtoglavicu i iscrpljenost. Umor. Jučerašnji rastanak je bio buran. Adrijan je bio kod kuće nekoliko dana pod temperaturom i nije hteo da ide. Plakao je na zadnjem sedištu tatinog auta, pružao je ruke kroz prozor. „Mama, mama“, vikao je, crven u licu i znojave kose.

Aleks je krenuo, a Ester je trčala za njima. Tražila je da zaustavi auto, samo na trenutak. „Stani!“, viknula je i pružila ruku ka Adrijanu, iako je znala da treba da ostane mirna. Da treba da bude odrasla.

Auto je nestao. Adrijanov plač je utihnuo. Ali ne i unutar nje. Ona ga i dalje čuje.

Neko je pomerio klupu. Stoji tako, daleko od hrasta. Naporno je vraća tako da stablo bude baš uz onu stranu gde je urezano srce. To je mesto gde su njih troje i dalje porodica, uokvireni ljubavlju.

Adrijan nije u gradu ovog vikenda. Kod njenih je roditelja. Kod Aleksove nove. Nova veza podrazumeva čak i roditelje nove mame. Oni su, naravno, neverovatni, pogotovu kad Aleks priča o njima. Bogati, uspešni, pametni i dobri. I mnogo se smeju kada se vide. Adrijanu je baš lepo tamo. Ona obično smanji ton i odvoji slušalicu malo od uha kada on priča o tome. Njegove reči, inače, kao da je skroz smrve. Svi ti superlativi

koje koristi. Probude zavist i ljubomoru, ispune je osećanjima panike i krivice. Zna da tako ne sme da se oseća.

„Jesi li sad zadovoljna, je l' ovo ono što si želela?“, tim pitanjem Aleks obično završava razgovor.

Da li je zadovoljna? Ne, kako bi mogla da bude?

Ne može da sredi misli koliko god da pokušava. Koliko god sati da sedi ispod hrasta, da razmišlja i da se bori. Trebalo je ranije da shvati, svi znaci su bili tu. Ali da je to učinila, Adrijana danas ne bi bilo. A Adrijan mora da postoji. On je sve. On je ceo njen život, ono što i dalje ima. On je snaga, ljubav, radost. Ne može da zamisli svet bez njega.

Tako je moralo biti. I bilo je. Bez Aleksa ne bi bilo Adrijana.

Umotava se u čebe, dvaput umotava noge tako da hladnoća i vlažnost klupe ne mogu da prodru do nje. Blago duva od mora, miris algi dopire od gomile koju je donela poslednja oluja. Ispod hrasta može i dalje da se diše duboko i polako.

„Opet će kiša. Vidiš kako se smračilo? Baš je lepa kompozicija, sivo, crno i najtamnije plavo tamo gde more susreće nebo.“

Ester se trže od glasa. Rut sedi pored nje, skroz na kraju klupe gledajući ka moru. Kad je došla? Ester mora da je malo dremnula.

„Kiša će sigurno. Uh, tako se smračilo“, požali se Ester.

Rut joj se malo približi. Ima na sebi staru crvenu postavljenu jaknu. Manžetne na rukavima su pocepane, pune pohabanih rupica. Sleže ramenima i ispruža ruke.

„Ovakav dan je s vremena na vreme potreban pingvinu“, reče. „Hladan i neprijatan.“

„Pingvinu?“ Ester je začuđeno pogleda. „Ovde valjda nema pingvina?“

Rut se nasmeja, skoro da izgubi ravnotežu i zaljulja klupu. Staje ispred Ester.

„Ovako“, reče. Drži ruke raširene u stranu, maše šakama, a ramena podiže i spušta. „Zar nikad nisi išla u školu skijanja kad si bila mala? Deca moraju ovo da nauče da bi zadržavala toplotu.“

Ester klimnu glavom i nasmeši se.

„Pokušaj, pa ćeš videti da je tako.“

Ester stade pored nje i stegnu ćebe dobro oko struka. Zatim raširi ruke i klimnu neodlučno ramenima.

„Hajde, jače“, reče Rut i sitnim korakom joj priđe.

Ester se toliko zasmejala da je na kraju opet pala na klupu.

„Meni uopšte nije hladno“, reče kada se smirila. „Imam ćebe.“

„Da, vidim da si dobro opremljena za ovo vreme. Ali ovo verovatno nemaš?“

Rutino lice se pretvori u osmeh dok izvlači mali termos iz jednog džepa jakne. Skida poklopac, sipa u njega toplu vodu koja se puši i pruža je Ester. Ester odmahnu glavom.

„Neću ja da popijem tvoju kafu. Ti ćeš.“

Ali Rut je tvrdoglava. Uspeva da natera Ester da uzme kafu, a zatim iz drugog džepa izvlači laganu plastičnu šolju. Otpakuje je i puni.

„Imam ja i za sebe. Uvek se nadam da ću ovde još nekog pronaći za druženje. Zovem se Rut. Živeli!“ Kucnu svojom šoljom Esterinu.

„Da, sećam se. Videle smo se ovde pre nekoliko nedelja. Zovem se Ester.“

Rut je dugo posmatra.

„Tako je“, reče na kraju i okrenu pogled.

Sede tiho neko vreme. Skroz jedna do druge. Jake kapi zagrevaju grudi. Ester odmota jedan sloj ćebeta i stavi ga preko Rutinih nogu. Obe sede naslonjene na stablo hrasta.

„Dosta je zaraslo ovde, trebalo bi da sasečemo neke grane tako da imamo bolji pogled“, reče Rut na kraju i pokaza ka vodi.

„Pa to ne smemo, ovo je nečije zemljište. Znaš li čije? Opštinsko?“

Rut se dosetljivo nasmeši. Ustaje i ulazi u travu. Čuje se gaganje svaki put kad cipelom korakne u duboko blato. Ester je čuje kako priča sama sa sobom.

„Ovo treba saseći, i ovo, i ovo“, konstatuje dok se njiše među mladim drvećem. Stoji sa rukama na bokovima.

„Hajde, dođi, nemoj samo da sediš. Treba nešto i da uradimo“, viknu Rut.

Jedna testera stoji naslonjena na drvo. Rut je uzima i pruža Ester.

„Da, ja sam dosta stara, za ovo ćeš morati ti da se pobrineš. Ti si mlada i jaka. Iseci ga skroz dole blizu zemlje, tako da ne bude ružnih panjeva.“

„Ali... jesi li sigurna?“ Ester se dvoumi.

„Treba da bude otvoren vidik ka moru. Tako je oduvek bilo, koliko se ja sećam. Ovo šipražje uništava ono što je lepo. Hajde, kreni sa sećom“, reče odlučno Rut.

Ester se neodlučno savi i poče da testeriše. Nije baš lako, zardala testera se povremeno zaglavljuje u žilavom mladom drvetu. Mora da uhvati testeru obema rukama. Na kraju drvo popušta i pada. Rut se zadovoljno njiše s jedne na drugu stranu. Ester se nasmeši njenom entuzijazmu.

Zajedno odnose tanka stabla i stavljaju ih na gomilu. Rut zastade, uhvati se za leđa, tiho jauknu i pusti iz ruku ono što je nosila.

„Boli li te nešto?“

„Leđa“, reče i zajeca. „Gotova su.“

Ester uzima debelu granu koja je blizu nje. Baca je u luku tako da se lepo smesti među ostale grane.

„Odmori ti, ja ću ovo srediti. Brzo ću.“

Rut predahnu i ispruži ruke.

„Leđa posustaju, rekoh, ali ne ja“, reče i pokuša ponovo. Vuče najtanje grane za sobom, polako.

Sve je na kraju posećeno i složeno na gomilu. Esterini obrazi su se veoma zarumeneli. Fizički posao je na trenutak rasterao misli. Ipak ne može da ne misli na Adrijana.

„Adrijanu bi se ovo dopalo.“

„A ko je Adrijan?“

„To je moj maleni. Ima pet godina.“

„Aha, a gde ti je on?“

Esterino lice se ukoči. Još više privuče jaknu.

„To je duga priča“, reče.

Rut klimnu glavom i okrenu pogled ka moru.

„Obično je tako“, reče. „Vreme je da se krene kući, zar ne?“

Hladno je. Ispričaćemo se sledeći put kad se vidimo.“

Ester joj pruži testeru.

„Otkud ti ovo? Donela si je?“

„I to je duga priča.“

„Doći ću ponovo u subotu, za dve sedmice, otprilike u isto vreme. Bićeš ovde?“

Rut klimnu glavom.

„Sigurno. Nemam nešto puno posla.“

Uspomene jedne izgubljene porodice

Bio je to naš prvi zajednički proveden praznik leta. Livada je bila u punom cvatu. Žute, roze, bele latice koje su se vijorile pozivajući leptire na ukusan obrok. Išli su od jedne do druge i spuštali se tako lagano, tako graciozno. Kada smo trčali po travi, leteli su u velikim lepim rojevima. Zemlja je bila suva i topla, a mi bosonogi. Stavili smo naše peškire jedan do drugog na stene pored vode. Bili su izgužvani i mokri od tela koja su stalno ulazila u hladnu vodu, a zatim nalazila toplinu jedno uz drugo.

Nisam morala da berem cveće, niti da ga stavljam pod jastuk. Već sam ga ulovila. Bilo je tako predivno i tako nestvarno srećno.

Bili smo na pikniku, samo nas dvoje. Aleks je sve pripremio, spremio je hranu za nas. Lepo je sve stavio na oval od pravog porcelana. Poneo je i stolnjak sa čipkom. I srebrni pribor za jelo. Jeli smo i razgovarali i činilo se kao da je vreme stalo.

Jurio me je po visokoj travi na livadi. Trčala sam. Bili smo skoro nagi, ja u novom belom bikiniju, on u šorcu za kupanje. Nismo marili za to, moje telo se uvek osećalo bezbedno kada sam s njim. Nije bilo tako pre toga, ranije sam stalno tražila i pronalazila sve nedostatke.

Vrtela sam se ukруг, trčala pored njega, iza njega, oko njega. Pružio je ruke ka mom struku i uspeo da me uhvati u zagrljaj. Poljubili smo se, išao je napred, ja pozadi. Prislonio me je uz stablo hrasta i uvukao ruku ispod donjeg dela bikinija i skroz ga skinuo. Bunila sam se, ali se on samo nasmejao. Rekao je da svi proslavljaju praznik leta i da niko neće naići. Da ne treba da se brinem. Ljubio me je uvek tako bezbrižno, zgrabio me je i meni se to dopalo. Bila sam njegova.

Ležali smo nakon svega nagi na zemlji ispod hrasta. Protegnuo je ruke i noge, ne mareći za svoju nagost i za ono što se upravo desilo. Ležala sam pored njega s obrazom oslonjenim na njegove grudi. Njegova koža je bila vlažna od napora, kapljice znoja su svetlucale na sunčevoj svetlosti. Mirisao je na sunce i more. Sećam se da nisam mogla da prestanem da ga gledam. Bio je nešto najlepše što sam videla.

„Vidiš li ono srce gore“, šapnula sam.

To je bio neki znak. Na stablu hrasta neko je urezao jedno srce. Prvo me nije čuo. Zaspao je i iz njegovog nosa se začulo hrkanje s kratkim prekidima u disanju. Poljubila sam ga u potiljak, osetila sam na svojim usnama so od znoja. Okrenuo se.

„Pitam se ko li su oni i kako se zovu? Šta li su radili ovde?“, nastavila sam čudeći se.

Probudio se i tražio šorc pipajući.

„O čemu pričaš? Ko je ovde?“

„Niko nije ovde. Samo jedno srce, pogledaj gore. Stoje dva slova u njemu, dva R. Pitam se ko li su oni“, nastavila sam pokazujući.

Opustio se ponovo, zatvorio oči i okrenuo se ka meni. Prišla sam bliže, tako da je čitavo moje telo postalo kao posuda u kojoj se on odmarao.

„Napravićemo i mi jedno“, reče i ispetlja se iz mog naručja. Šorc mu je visio oko jednog stopala. Povukao ga je i brižljivo stegnuo oko pojasa. Savijen nad zemljom sakupljao je na brzini kamenčiće i grančice. Pronašao je i jedan poseban na kraju,